

מאמר
לחג
השבועות

מאת
הרה"ח ר' שלום מייקוף שליט"א

סיון תשפ"ג

יו"ל ע"י מכון
"שערים"
להוצאת שיעורי
הרה"ח ר' שלום מייקוף שליט"א

סיון תשפ"ג

הארות והערות יתקבלו בברכה
0533-10-7641
N@3107641gmail.com

הודעה חשובה !
הספר "שערי דעה"
על ליקו"מ
נמצא בשלבי הדפסה ויהיה ניתן
להשיגו בעוד כחודש בס"ד

נפשי לה' משומדים לבוקר

ליקו"מ ה"א סי' קצ - ויגד משה את דברי העם אל ה'

"ויענו כל העם יהדו ויאמרו: כל אשר דבר ה' נעשה, וישב משה את דברי העם אל ה', ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך וכו' ויגד משה את דברי העם אל ה'" (שמות יט). והוא תמוה ונפלא מאד, כי מה הם דברי העם שנית, שעליהם נאמר: "ויגד משה את דברי העם", כי לא נמצא בכתוב שום מענה ודברים שהשיבוהו העם שנית אחר מענה הראשון "כל אשר דבר" וכו'. ומה זה שוב "ויגד משה את דברי העם אל ה'".

אך דע, כי ישראל טענו ואמרו על מה שאמר להם משה לקבל את התורה. ענו הם "כל אשר דבר ה' נעשה" כלומר כל אשר ידבר ה' אנו מוכרחים לעשות, כי מאחר שיצא הדבור מפי ה' לעשות זאת המצוה, הרי אין שום בחירה, והרי אנו מוכרחים במעשינו, וזה "כל אשר דבר ה' נעשה" בודאי כי אין שום בחירה שלא לעשות, מאחר שיצא מפי ה'.

ועל זה נאמר תבן: "וישב משה את דברי העם אל ה'", שהשיב להקדוש ברוך הוא טענת ישראל, מיד השיב לו הקדוש ברוך הוא "ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך" דיקא, "בעבור ישמע העם בדברי עמך" דיקא, הינו שלא אדבר הדברות רק עמך לבד, כמו שכתוב: "אנכי ה' אלקיך, לא יהיה לך" וכו' וכן כלם, ולא לנוכח לישראל, והם רק ישמעו בדברי עמך, ועל ידי זה יהיה להם כח הבחירה לעשות כרצונם, ועל זה נאמר: "ויגד משה את דברי העם אל ה'". היינו שמשה טען את דברי העם אל ה', היינו מה שטענו העם תחלה, טען הוא עתה אל ה' על עצמו, כי תקנת את ישראל שיהיה להם הבחירה, על ידי שלא תדבר רק עמי לבד, אבל את עצמי לא תקנת, כי מעתה לא יהיה לי כח הבחירה מאחר שתדבר עמי, וזה: "ויגד משה את דברי העם אל ה'". היינו מה שדברו העם וטענו תחלה, טען הוא עתה אל ה'. כי מה תהא עלי, כי לא יהיה לי בחירה, השיבו ה'. "ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר", ולא צוה לו השם יתברך רק שני ימים, 'ומשה הוסיף יום אחד מדעתו' (שבת פז.), וכיוון לדעת הקדוש ברוך הוא, כי כן היתה

את התורה רק אחר שלשה ימים כמו שהיה באמת, ואם לא היה מוסיף יום אחד, לא היה מקבל את התורה, והשם יתברך לא אמר לו רק שני ימים והוא הבין מדעתו ובחר לו לקבל את התורה והוסיף יום אחד, שעל ידי זה היה קבלת התורה, ובזה היה תלוי עקר הבחירה של משה במה שהוסיף יום אחד מדעתו.

השוני במאמר זה

והנה הרגיל בתורותיו של רביז"ל רואה שמאמר זה איננו כשאר המאמרים, והוא דבר נאה ומתקבל ודרוש יפה, אבל לא תורה של ליקו"מ, וידוע מה שכתוב בשיחות (שיש"ק החדש ח"ג) שמאמר זה נאמר לפני ר' ישראל שו"ב שהיה למדן, ואמר לו רביז"ל: הרי אתה למדן, הבה ואומר לך לומדי'שע תורה ע"כ, ובכל זאת אנו מאמינים, שגם מאמר זה הוא תורה של ליקו"מ, אלא שצריך לחתור ולחפור כדי לגלות זאת.

אילולי הוסיף לא ניתנה תורה

ונקדים לשאול כמה שאלות, דהנה יש בדברי רביז"ל חידוש, שלולא היה משה מוסיף יום אחד מדעתו, לא היתה התורה ניתנת לישראל, וזה לא מפורש בדברי חז"ל, רק אמרו שהקב"ה הסכים עמו והמתין יום נוסף, אבל בפשטות,

גם אם לא היה מוסיף היתה התורה ניתנת לישראל, כי לא בחינם כינסם השי"ת סביבות הר חורב זה כמה ימים, ועוד שהרי בפירוש אמר הקב"ה למשה, וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם, כי ביום השלישי ירד ה' על הר סיני, ואמנם זה לא נתקיים, כי לא ירד ה' ביום השלישי לתת תורה, כי משה הוסיף עוד יום, אבל משמע להדיא שאכן היתה דעתו של הקב"ה לתת את התורה ביום השלישי, ודברי רביז"ל צ"ב.

ועוד צריך ביאור מה שאמר רבינו שבזה היה תלוי בחירת משה לקבל את התורה או שלא לקבל, אם לא היה מוסיף יום אחד לא היו מקבלים את התורה, דאם ניתנת התורה תלויה בהוספת יום, שוב אין למשה בחירה על הוספה זו, שהרי הקב"ה אומר לו בפירוש שרוצה לתת את התורה, ועל מה ששמע בפורוש הרי אין לו בחירה.

התורה, הרי יש אלפי דינים כיוצא בזה, ורביז"ל בפירוש אומר שבחירתו של משה לא היתה כי אם בזה, ואכן כן מבואר בדברי התוס', שהקשו הרי משה רבינו דרש דרשה זו מהפסוק, ומה שייך לומר שעשה כן מדעתו, ותירצו שבאמת אין זו דרשה גמורה ע"כ.

ומעתה, אם הטעם להוספת יום אחד מדעתו של משה רבינו, היה משום דיני טומאה, נמצא שהטומאה שנמשכת שלושה ימים אין זה מן התורה כי אם עד שני ימים מהם, ואילו היום השלישי הוא רק כמו תקנה דרבנן מסברת משה רבינו, שהרי אין זו דרשה גמורה, וזוהי שיטה חדשה שלא שמענו, אלא בע"כ שרבי יוסי שסובר שמשה הוסיף זאת מדעתו, סבר שמצד דיני טומאה די בשני ימי הגבלה, ואת זה אמר לו השי"ת, ומשה הוסיף יום אחד מדעתו מטעם אחר, ולדעת חכמים שסוברים שמדיני יטהרה צריך שלושה ימים, לא הוסיף משה רבינו זאת מדעתו אלא מדרשה גמורה.

ואם כן שוב צ"ב למה באמת הוסיף משה יום, וביותר יש להקשות, שהרי בהוספה זו נתאחר מתן תורה ביום שלם, ולא ניתנה לישראל עד למחרת, והרי איבדו בזה הון רב, שהיו יכולים לקיים את התורה וללמדה עוד יום

למה הוסיף משה יום

עוד צ"ב, למה באמת הוסיף משה יום אחד, ובגמ' שבת פז. מבואר שעשה כן מכיוון שהבין שזו דעת השי"ת, שדרש את הפסוק, וקדשתם היום ומחר, מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו, כלומר שיום בלי לילה לא נחשב יום, וא"כ מה שנאמר לו וקדשתם היום ומחר לא היה יכול להתקיים בשני ימים אלא בשלוש, אמנם עדיין צ"ב למה באמת רצה השי"ת שיוסיף, והנה הקב"ה ציווה למשה רבינו לאמור לישראל להיטהר, ויש בגמ' (שבת פו:): מחלוקת תנאים כמה ימים נמשכת הטומאה, ולדעת חכמים שלושה מעת לעת, וכתב רש"י שם שהם סוברים כרבי יוסי שמשה הוסיף יום אחד מדעתו, וממילא היו להם שלושה ימי הגבלה שלימים, ולכאורה אם כן יתכן לומר שזו גם סברת רבי יוסי עצמו, שתוספת היום היא כדי להשיג טהרה.

אולם באמת נראה, שלא שייך כלל לומר שלשיטת רבי יוסי היה בהוספה זו רווח להלכה, כי הרי מבואר מדברי רבי יוסי שמשה רבינו חידש דבר זה מדעתו, אלא שהסכימה עמו דעת המקום, וכדברי רביז"ל שזה היה דבר שלא מפורש כלל בדברי השי"ת, ורק לכן היתה לו בחירה, ואילו היה זה דין שנדרש מהפסוקים כמו כל דיני

ותחתונים, כי עת לחננה כי בא מועד, להפיק זממם ולהוציא לפועל את מה שהם כוספים אליו, ומסתמא כשבא משה והוסיף יום אחד מדעתו, אמר להם שזה רצון ה' כמו שהבין מהפסוק, ואחרי שכבר כלתה נפשם לקבל את התורה, היה קשה עליהם הדבר שהקב"ה דוחה אותם עוד ועוד, ולא הבינו למה עליהם להמתין עוד, שהרי כבר מייחלים זמן רב, והנה טבעו של אדם, שאם רואה שדוחים אותו מלקבל מה שרוצה, מתייאש וכבר לא רוצה ולא ממתין, אבל בני ישראל שמרו משמרת ה', שהוסיף להם משה בשם ה', ושמרו את טהרתם עוד יום.

וזו גופא היתה המטרה של משה רבינו בזה, הבין שזה גופא רצון ה', כי בזה הביאם משה רבינו בנסיון ההמתנה ובקושי הציפיה והייחול, לחכות ולקוות לישועת ה'.

מקומך אל תנח

ובזה הוסיף משה רבינו לדורות הבאים ידיעה חשובה להדריכם במצוות ההמתנה והציפיה והייחול, למען ידעו ויבינו כי אם לפעמים האדם מנוע מלעשות, יש עניין מיוחד בהמתנה שאדם ממתין על פתח הקדושה, לעבוד עבודה של המתנה, ושל כיסופים והשתוקקות אל המצווה, ועוד הוסיף לנו ידיעה חשובה, כי גם

אחד קודם, וכל הבריאה כולה הפסידה הפסד גדול, ומהו השיקול העומד כנגד זה.

מה היה נסיונו של משה

וביותר צ"ב בדברי רביז"ל כאן, שחידש שכל בחירתו של למשה רבינו לא היתה אלא בזה, ולא בכל תרי"ג המצוות, ומוכרח אם כן שהי זה נסיון גדול אצלו, ויצר הרע היה מנסהו ומפתה אותו שלא יסכים להוסיף, והוא בכל זאת הוסיף, ולא מוכן מה שייך בזה רצון יצר טוב ויצר רע, וכי יש הבדל באיזה יום מקבלים את התורה, אדרבא מסתמא היה יצר הרע רוצה לדחות את קבלת התורה, וא"כ מה היה הנסיון הגדול של משה רבינו בזה, שהיה שקול כנגד כל תרי"ג הנסיונות שלנו.

ביאור העניין – הוספת היום כדי להמתין ולייחל

אכן ביאור העניין נראה בס"ד, כי הלא כבר היו להם לישראל מ"ט ימים של ציפיה והמתנה למתן תורה, וכמבואר במדרש שהביא הר"ן (סוף פסחים) שמזה נתייסד אחרי כן מצוות ספירת העומר, ובתחילת חודש סיוון בא משה רבינו ואמר להם שבעוד ימים ספורים יקבלו את התורה, וזה בוודאי עורר בהם שמחה גדולה ושמחו עליונים

שהעיקר של העבודה כולה הוא הרצון לעבודה, ובתוך כדי כך עובדים ומתפללים ולומדים (שיה"ר"ן נא), כי הבא לקנות אפרסמון אומרים לו המתן, שבזה זוכה לתשובה (ליקו"מ תורה וס"ב), ואין אדם שמצליח בעבודת ה' מיד, וכך היא דרכו של הקב"ה היא שמראה התרחקות גדולה לאדם המתקרב (ח"א תורה עד וח"ב תורה מח וק"ז), עד שיעמוד בנסיון זה של חלישות הדעת, ולא יעזוב את פתח הקדושה, אלא ימתין שם ויצפה ויתגעגע ויתפלל ויחזור, כי אז יפתחו לו ויזכה להיכנס להיכל הקדושה, וכמבואר עניין זה בכמה מקומות בדברי רביז"ל ומוהר"ן ת.

וענה ואמר, חזקו ויאמץ לבבכם כל המייחלים לה', כל המיחלים דווקא, אפילו אם אינם זוכים לשום עבודה וקדושה חס ושלוש, רק מיחלים לבד, אף על פי כן חזקו ואמצו ואל תפלו משום דבר שבעולם יהיה איך שיהיה (שיה"ר"ן קב).

שורש כח הרצון במה שמשה הוסיף

ומעתה נמצא שחידוש זה שנתחדש בישראל על ידי הצדיקים, ובראשם רביז"ל, שעיקר העבודה הוא הרצון, ושדין הכוסף והמשתוקק כדין העושה ומצליח לעשות, שרשו במה שחידש משה רבינו באותה שעה שהוסיף יום

אם מן השמים לא פותחים לו, וגם אם דוחים אותו מיום אל יום, לא יבעט ולא יעזוב, ככתוב אם רוח המושל תעלה עליו מקומך אל תנח (קהלת יד), ועוד לימד אותם בזה, כי שווה ערך מצוות הציפיה למצווה כמו ערך המצווה עצמה, וכמו שאמרו כל המחשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה (ברכות ו), שהרי ויתר משה רבנו על קבלת התורה יום שלם, כדי ללמד את ישראל להמתין לה ולצפות אליה עוד יום.

ובזה מיושב מה ששאלנו, מה היה הנסיון הגדול של משה רבינו, ולמה היה יצר הרע מפתהו לבלי להוסיף יום, אבל לפי מה שנתבאר, הרי אדרבא, זה הנסיון הקשה שבכל הנסיונות, להמתין על הפתח, כשכבר כמעט נכנסים, ולבלי ליסוג אחור על אף הדחיה.

העיקר הוא הרצון

וזה יסוד העניין שמבואר בדברי רביז"ל בכמה מקומות, שיש עניין מיוחד ועבודה מיוחדת לכסוף ולהשתוקק ולהמתין לכל דבר שבקדושה, ואמר שאי אפשר לקבל ולבנות שום דבר טוב, עד שיכסוף אליו תחילה וגם יוציא כיסופיו בפה, שבזה בורא גוף ונשמה לאותה המדגה שאליה כוסף (סוף תורה לא), ואמר עוד,

כמו שנתבאר, ולולא הוסיף משה יום אחד, לא היה כך.

ואחרי כל זה, הרי נכון מה שאמרנו בתחילת הדברים, שגם מאמר זה - תורה קצ - שנראית כדרוש יפה, וכמו שאמר רביז"ל בעצמו, הרי באמת גם הוא כשאר מאמרי רביז"ל, נושא בתוכו סתרי תורה וארחות חיים.

אין יום בלי לילה

ובאמת שיש במעשהו של משה רבינו דבר חידוש, כי בדרך כלל כשאדם ממתין ומייחל באמת לקיים איזה דבר שבקדושה, ולא מרמה את עצמו, הנה כאשר נותנים לו את האפשרות לקיים, מיד הוא שש ושמח לעשות את הדבר ולהוציאו מן הכח אל הפועל, ובזה מגלה למפרע שאכן באמת היה מחשב לעשות את המצוה אלא שנאנס עד הנה, אבל משה רבינו ביקש להמתין עוד יום, כדי להשריש בלבבות בני ישראל דרך העבודה, ובזה לימד אותם עוד, שעניין המתנה הוא יסוד התורה, שהרי כל מתן תורה בנוי על זה, וכאשר השי"ת הסכים על ידו ונתן את התורה רק ביום שלאחריו, בזה הסכים הקב"ה וחתם על העניין הזה, והראה להם שחביבה בעיניו ההמתנה שהאדם ממתין, כמו קיום הדבר בעצמו שאליו הוא ממתין.

אחד מדעתו, ולימד את העם שיש עניין מיוחד להמתין, עד כדי כך, שגם כאשר השי"ת נתן למשה את האפשרות לקבל את התורה תיכף, הבין משה רבינו מדעתו מהו רצון ה' האמיתי, להוסיף עוד יום שכולו המתנה וייחול וציפיה, טרם נקבל את התורה, כדי להרגיל את ישראל בדרך זו, וידעו מה לעשות במצבים כאלה, שהאדם הוא כבר כמעט בפנים, ועומד על שערי קדושה, ואז נסוג אחור, ידע שגם אז צריך להמתין על הפתח לשמור, וכמבואר בדברי רביז"ל (ה"ב תורה מה).

לולא הוסיף משה יום, לא נתחדשה הלכה זו

וגם מיושב מה שתמהנו, איך יתכן שלולא היה מוסיף משה יום, לא היו מקבלים את התורה, והרי לא משמע כך בפסוקים, אלא הביאור בדברי רביז"ל הוא, שאז לא היו מקבלים את התורה הזו שבידינו אלא היו מקבלים תורה אחרת, וכמבואר בליקו"מ (סוף תורה לא) שכל דבר שבקדושה נבנה לפי הכיסופים וההשתוקקות.

וביותר מבואר הדבר לפי מה שנתבאר, שעל ידי ההוספה הזו נתחדשה הלכה בישראל, שהמתנה לתורה דינה כתורה עצמה, וכמו שנתבאר, וזה יסוד כל התורה שבידינו,

איך אומרים זמן מתן תורתנו בשישי לחודש

והנה חג השבועות אצלינו, הוא ביום ו' סיוון שהוא יום חמישים של ספירת העומר, ואילו מתן תורה היה ביום ז' סיוון, ביום החמישים ואחד של הספירה, וכבר הקשה המג"א (סי' תצד) אם כן, איך אנו אומרים בתפילה של יו"ט, חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו.

שבועות הוא זמן מתן גילוי כח התשוקה לתורה

אכן לפי מה שנתבאר אתי שפיר, כי באמת לא ניתנה תורה ביום זה, אבל ניתנה לנו ההמתנה לתורה, וגם על זה אפשר לומר זמן מתן תורתנו, אחרי ששקולה ההמתנה לתורה כמו התורה, שהרי מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, וזה גופא רוצה השי"ת ללמדנו ביום קדוש זה, את מעלת ההמתנה, כי יודע ה' דרך צדיקים, שאין מי שיצליח ללכת באורח מישור מבלי ירידה ומניעה, וכבר בתוך החופה של מתן תורה היתה עין אחת שלהם על העגל (עי' שבת פח. ובשיה"ר"ן קכג), שזה גרם להם ריחוק גדול, ועל כן מן ההכרח ללמוד גם דרכי הנהגה ללילות הארוכים.

ועל פי ביאור זה יובן, למה רמז לו השי"ת את הדבר בפסוק וקידשתם היום ומחר, ודרש משה רבינו מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו (שבת פז.), ונקודת הדרשה היא, שאין יום בלי לילה, ויום בלי לילה לא נחשב ליום, וזה באמת יסוד כל המעשה שעשה משה בזה, לייסד את מצוות ההמתנה, כי אין צדיק בארץ שהולך לו כסדר, ולפני כל יום יש לילה, יום הוא הזמן שמאיר לאדם, ולילה היא המצב שחושך לו לאדם, ועוד מבואר בדברי רביז"ל שחושך מלשון מניעה כמו ולא חשכת את בנך (תורה קטו), אבל כך ברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא (שבת עז.).

אתא בוקר וגם לילה

וכאשר אדם נמצא בחושך הלילה, עליו להמתין לאור יום, ככתוב (תהלים קל ו) נִפְשִׁי לְאֲדֹנָי מְשֻׁמְרִים לְבַקֵּר שְׁמֵרִים לְבַקֵּר, ועוד נאמר (ישעיה כא יא-יב) מִשָּׂא דִּוְמָה אֲלֵי קָרָא מִשְׁעִיר שְׁמֵר מִה-מְלִילָה שְׁמֵר מִה-מְלִיל, אָמַר שְׁמֵר אֲתָא בְּקֹר וְגַם-לְלִילָה אִם-תְּבַעְיוּן בְּעִיּו שְׁבוּ אֲתֵיו, כלומר אם תרצו מלשון אי בעית אימא, ואם תבקשו מלשון בעי מיניה, אז אתא בוקר, כי בפיק ובלבבך לעשותו, עם פה ועם הלב.

שער החמישים

נסתלק בהר נבו, שהוא אותיות נ בו, כי בחייו זכה רק למ"ט שערי בינה, ובהסתלקותו זכה לשער החמישים, וזה גופא הבחינה של רעווא דרעווין.

בשבועות מתגלה הרעוא דרעווין

ואכן מבואר בכתבים (שעה"כ לשבועות) שמה שנעשה במנחת שבת, נעשה ביום שבועות מיד בבוקר, שמתגלה הכתר של זעיר אנפין, ואנו בונים דבר זה על ידי לימוד הלילה לפי הסדר הידוע, וגם ממשיכים הארת הכתר על כנסת ישראל על ידי הטבילה במקוה, שרומז למקוה העליון שהוא שער החמישים, משא"כ בשאר ימים טובים, שלא מאירים עלינו כי אם הבחינות העליונות של חכמה ובינה ולא הכתר, כי הוא מאיר רק במנחת שבת וביום שבועות ע"כ, הרי לנו שיום מתן תורתנו בכל שנה ושנה, הוא יום גילוי הכתר, שהוא הרצון שברצונות, ופתיחת שער החמישים, והארה של מקור נשמת משה אשר שם עלה בהסתלקותו, ואשר אותה המשך והוסיף לנו מדעתו, כי הדעת הוא הכתר, רק זה בחיצוניות וזה בפנימיות (ע"ח שער כג פ"ה).

ואכן כך ראוי שיהיה, שיום החמישים הוא יום הגילוי של מעלת הרצון, כי שער החמישים שבקדושה, שייכת למידת הכתר (כמבואר בכונות שבועות), והמידה של הרצון שרשה בכתר עליון, כי כל הספירות והמידות הקדושות שיש למעלה, ישנם גם אצל האדם שנברא בצלם אלוהים, ומחסד ומטה הם מידות הנפש, וחכמה ובינה הם חלקי המוחין, אבל לפני שאדם חושב, הוא רוצה, כי על מה שהוא רוצה הוא חושב, וע"כ הרצון שייך למידת הכתר, ורביז"ל רמז עניין זה במ"ש (תורה וס"ב) שהבא לשוב בתשובה אומרים לו המתן, כדי לבנות את הכתר העליון שגם הוא לשון המתנה כמו מ"ש כתר לי זעיר, נמצא שההמתנה והרצון אל הקדושה שרשו בשער החמישים שבקדושה, וע"כ זמנו ביום החמישים.

משה השיג את הרצון

ועל כן הוסיף זאת משה מדעתו, כי זה שייך לנשמת משה רבינו עצמו, כי מש"ה כמניין רצון (עי' תורה רטו), והסתלקותו ועליית נשמתו היתה במנחת שבת, עת גילוי הבחינה של רעווא דרעווין (זוה"ק יתרו פח.), דהיינו רצון שברצונות בחינת הכתר של העולמות הנקרא אריך, ואיתא בשל"ה (תושב"כ פרשת ואתחנן ד"ה עלה) שעל כן

שאנו ניעורים לנטרא ההוא דכיותא כדי להיות טהורים לבוקר, וזה משום שבכל שנה ושנה הקב"ה נותן את התורה לכל אחד ואחד, כרמוז בדברי רבותינו ז"ל בכמה מקומות, שעדיין יוצא בערב שבועות השד ששמו טבוח לראות אם יקבלו את התורה (עי' שבת קכט: ובה"ט סי' תסח סקט"ו), וכאותה שיחה שמספרים על מוהרנ"ת שבפתיחת הארון של שבועות הכניס ראשו לארון הקודש וצעק, ישראל עם קדוש יש לנו כעת תורה חדשה, חדשה ממש (טובות זכרונות).

אומרים לו המתן לבנות את הכתר

וממילא נמצא שאכן על ידי שהאדם ער, עושה את אותה פעולה של המשכת הכתר לזעיר אנפין, ולהאיר משם הארת המקוה על כנסת ישראל, שהרי הבאנו לעיל מדברי רביז"ל (תורה ו ס"ב) שכשאדם בא לשוב בתשובה, אומרים לו המתן, ובזה מתקיים כתר לי זעיר, ונבנה הכתר ע"כ, ורמז רביז"ל את אותו פסוק כתר לי זעיר, שנמשך הכתר לזעיר אנפין, וממילא באה משם הארת המקוה העליון, כי עניין מקוה זה של שבועות מבואר בדברי רביז"ל (תורה נו ז) שהוא בחינת מ"ש (ירמיה יז) מקוה ישראל ה', ונאמר (שם יד) מקוה ישראל מושיעו בעת צרה, והרי פשוטו של מקרא הוא מלשון תקוה, שהשי"ת

ביאור שיחת רביז"ל שהעיקר להיות ניעורים

ובזה יש לפרש את השיחה הידועה מרביז"ל (עי' כוכבי אור, אבניה ברזל) שאמר שבהושענא רבא העיקר הוא האמירה, ואילו בליל שבועות העיקר הוא להיות ער ע"כ, ועי' להלן, והנה בוודאי אין הכוונה למי שהולך בטל, כי כבר אמרו (בה"ט סי' תקפג סק"ז) שיושב בטל כישן דמי, אלא הכוונה היא שגם מי מבלה את הלילה בשמחה וריקודים על שמחת יהדותינו ועל שבחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תותו, הרי הוא זוכה להארת הכתר דזעיר אנפין והמקוה העליון שהבאנו מדברי האריז"ל, אמנם צ"ב, כי מהעניין זה לזה.

נפשי לה' משומרים לבוקר

אכן לפי מה שנתבאר בס"ד מבואר הדבר, כי העניין להיות ער בלילה זה, הוא לקיים אותו פסוק שהבאנו שנאמר (תהלים קל ז) **נַפְשִׁי לְאֲדֹנָי מְשֻׁמְרִים לְבַקֵּר שְׁמִרִים לְבַקֵּר, כִּי הַמַּיִיחִלִּים לְאֹר מַמְתִּינִים לוֹ, וְכִיוּן שֶׁאֲנִי יוֹדְעִים שְׁכֹאֹר בּוֹקֵר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ, וְיִהְיֶה בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹת הַבּוֹקֵר וְגו' מִשֶּׁה יִדְבַר וְהַאֲלוּהִים יַעֲנֵנו בְּקוֹל וִירֵד ה' עַל הַר סִינַי (שמות יט),** על כן אנו ממתנינים כל הלילה ושומרים מתי יבוא הזמן של מתן תורה, וכדאיתא בזה"ק (אמור צז):

לאפוקי מי שיש לו זמנים שאין לו יכולת להתפלל וללמוד, ואינו עושה כלום, בעוד שיכול לעשות גם אז את העבודה עיקרית של רצון והכיסופים וההשתוקקות.

התורה היא הכלי אל הרצון

זוהי ממש מה שנעשה בליל שבועות, שבוודאי אנו עוסקים בתורה ותפילה בליל שבועות, וגם של יום שבועות, שכל היום הוא יום מתן תורה, אבל העיקר הוא הרצון וההמתנה והכיסופים ורעווא דרעוין שלנו, והתורה היא הכלי אל הרצון, וזה כמבואר שם בתורה נו (א) שהאור של החיות של השי"ת צריך כלי, והכלי הוא התורה שבה שורה חי החיים, כמ"ש והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, ובהמשך המאמר מתבאר שהאור הזה ששורה בתורה, הוא המקוה העליון של שער החמישים וסתר עליון, ומבואר עוד שם שאין אור בלי כלי, כי ריבוי השמן גורם כיבוי הנר, ומזה נלמד דבר פשוט, שמן ההכרח, להכניס את התשוקה והרצון ותבעירת הלב של ליל שבועות ויומו, והקיווי של המקוה העליון המושיעו בעת צרה, אל תוך הכלי שהוא לימוד התורה, אולם כמו כן מצד שני אין כלי בלי אור, ומי שעסוק בתורה בליל ויום שבועות, בהתמדה גדולה כל כך עד שאין לו זמן

הוא תקוות ישראל, ואליו אנו מקווים ומצפים ומייחלים, ואליו אנו נושאים מבטינו ועינינו, והרי לנו שהכח של הרצון והתקוה מתחדש בליל שבועות, מתוך הארת הכתר, שהוא הרחמים הגדולים, והגילוי שגם בהסתרת שבתוך הסתרה השי"ת עומד אחרי כתלינו (וכמבואר עניין זה שם בתורה נו ד, ז).

ביאור נוסף בשיחת רביז"ל בעבודת ליל שבועות

ואמנם בוודאי שהמנהג אצל אנ"ש הוא שאומרים תיקון ליל שבועות ועוסקים בתורה בלילה זה, ודברי רביז"ל שבלייל שבועות העיקר להיות ער, כבר פירשנום לעיל, אבל נראה לבאר עוד כוונה שניה בדברי רביז"ל, ששיחה זו מקבילה לאותה שיחה שבשיהר"ן (נא) שהבאנו לעיל, שהעיקר הוא הרצון והכיסופים ובתוך כדי כך מתפללים ולומדים ע"כ, ולכאורה לא מובן, אם בסוף גם לדברי רביז"ל אנו מתפללים ולומדים, מה הועיל בזה שאמר שהעיקר הוא הרצון, אבל רצה רביז"ל שנדע מהו העיקר, ושכל התורה ותפילה הוא רק כלי אל העיקר שהוא הרצון, ולאפוקי מי שעסוק למעלה מראשו בתורה ומעשים, ואין לו זמן להרים עיניו ולכסוף ולרצות ולהשתוקק, וגם

והרצון אל השי"ת, הרי שביום שבועות מתעורר הרצון שברצונות, וזה עיקר עבודת היום.

אקדמות - שיר של חשק

ובשיחות הר"ן (סי' רנו) כותב מוהרנ"ת את השיחה ששח רביז"ל בשבועות בבוקר בשבח מעלת הפיוט של אקדמות, שאין בני ישראל מכירים כמעלתו מרוב שהם משוקעים בטוב, ואמר שזה שיר של חשק (עי' במעשה מבערגיר ועני) ע"כ, ויש להתבונן בדברים אלו.

ויש להתבונן מה הצד השווה בין הפיוט של אקדמות לשיר של חשק אשר שם בסיפומ"ע.

אבל שבעת המימות עליך לא עברו

אכן הנה עניין שיר של חשק המבואר במעשה מבערגיר ועני, הוא מה שבת העני שהיא המלכה לא רצתה להשתדך כי אם עם החתן שלה, והסימן שלה היה מי שיודע שעברו עליה שבעת המימות, והיו באים הרבה שרצו להשתדך עמה, והיה כל אחד עולה ושר את שירו, כדרך שיר של חשק, ויש שהיתה עונה להם, ויש שהיתה מראה להם פנים, אבל לכולם סיימה ואמרה 'אבל שבעת המימות עליך לא עברו', ובסוף המעשה אמר רביז"ל, שיש צדיקים שהתיגעו

להרים לבו בתשוקה וכיסופים אל השי"ת, הפסיד את העיקר, וע"ז אמר רביז"ל שהעיקר הוא להיות ער, דהיינו להיות מהשומרים לבוקר לייחל לה', ברצון שברצונות.

כשבועות מתגלה מצח הרצון

והנה בתורה ד בח"ב, שהוא מאמר של שבועות על פסוק וביום הביכורים, מבאר (סעיף ו-ט) שבכל יו"ט מתגלה הארת הרצון, שהכל ברצונו יתברך, ואח"כ מבאר שיש גם מצח הרצון שהוא הרצון שברצונות, ומסיים את המאמר שזה רמוז בפסוק מנחה חדשה לה' בשבועותיכם, ומשמע להדיא, שאם בכל יו"ט מתגלה הרצון, כשבועות מתגלה מצח הרצון, שהוא הכתר של הכתרים, והנה שם מדובר אודות הרצון של השי"ת, וזה כמו שהבאנו מדברי האריז"ל שבשבועות מתגלה רעוא דרעוין כמו במנחת שבת, ואמנם מוהרנ"ת בליקו"ה (הלכות ערב ה"ג) שמאריך שם מאוד במעלת הרצון שלנו, שאדם רוצה וכוסף לטוב מבאר בתוך הדברים את ענייני המאמר ההוא כלפי הרצון שלנו, ומקשר את העניין של רצונו יתברך אל רצונינו, וגם כותב שבאותה עת שאמר רביז"ל מאמר זה, אמר את השיחה במעלת הרצון, וממילא נמצא מזה, שאם בכל יו"ט מתעורר אצלינו התשוקה והכיסופים

כלומר שיעשה הקב"ה מחול לצדיקים והוא יטייל עמהם בגן עדן, והם ירמזו עליו באימה, זה הוא, אליו קוינו בשבי באמונה חזקה, והיינו כדברי הגמ' (תענית לא.) עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים והוא ביניהם, וכל אחד מראה באצבעו ואומר, זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

וזהו ממש העניין של שיר של חשק, שהשי"ת שר את שבחם של ישראל, וישראל משוררים את שבחו של השי"ת, ועיקר השבח הוא זה, שהוא משבחינו שמעולם לא עזבנוהו, גם בשבי וגם בגוב האריות, ואנו משבחים אותו שהוא לא עזבנו, ועליו סמכנו, ובתוך כדי השיר אנו מכניסים ומרמזים להשי"ת את השבעה מימות שעברו ושעוברים עלינו ונשארנו נאמנים.

אמירת פיוט אקדמות לפני קריאת התורה

והיו אנשי שלומינו עושים עסק גדול מאמירת השיר של אקדמות (ע"י בשיש"ק החדש ח"ב סי' שצח), וממו"ח רנ"צ קניג ז"ל שמעתי על רבי שמואל הורוויץ, שהיה הש"ץ בפיוט של אקדמות, ומיד שרק התחיל היה גווע בבכי, עד הסוף, וגם אנו ראינו בעינינו שאזנינו שמענו, אנשי שלומינו הגוועים בבכי של געגועים באותה שעה, כי באמת שה השיר שלנו, וכו' אנו מספרים מה

להתדבק בשכינה, וכל אחד חושק לזכות ושר את שירו, והשכינה מתגלה לכל אחד לפי מעלתו אם רב אם מעט, אבל לדביקות גמורה לא זכו, כי שבעת המימות עליהם לא עברו.

וזה הסימן להצלחה, מי שסבל הרבה בשביל השי"ת, ועברו עליו מים הזידונים, אבל לא סתם שעברו עליו, אלא שבכל המצבים הללו, כשעברו עליו משברי ים, נשאר נאמן כמו המעשה באשת העני ובבתה.

שברנא ליה בשביין

וזה כל עניין הפיוט של אקדמות, כי אף שהוא פיוט ארוך, אבל יש שם דברי הקדמה ודברי סיום, ויש להתבונן מהי הנקודה העיקרית של השיר, והמעין יראה שעיקר העניין הוא שבחם של ישראל איך שהם דבוקים בהשי"ת בכל מצב, ואיך שאומות העולם תמהים על זה ואומרים להם, מנאן ומאן הוא רחימך שפירא בריוותא, ארום בניניה ספית מדור אריוותא, כלומר מי הוא אהובך יפה מראה, אשר למענו אתם מושלכים בגוב האריות, ובני ישראל עונים להם, שבחו של השי"ת, ואת כל היקר שעתיד להנחילנו, עד שבסוף אומרים, שעתידים צדיקים להיות מטיילי ביה חוננא לבהדי שכינתא, עליה רמזי דין הוא ברם באמתנותא, שברנא ליה בשביין תקוף הימנותא,

היו מנגנים שני ניגונים אלה אבל להיפך, את הניגון שמנגנים אצלינו על אתה נגלית היו מנגנים אצלו על אשת חיל, ואת הניגון שמנגנים אצלינו על אשת חיל היו מנגנים אצלו על אתה נגלית, ורביז"ל אמר שצריך להפכם, וצ"ב מה הצד השווה בין אתה נגלית לאשת חיל, שהרי אף שאין אנו מבינים בנגינה וסודותיה, אבל ברור הדבר שאם נחלקו צדיקים בניגון מסויים אם לשוררו על אשת חיל או על אתה נגלית, מוכרח שיש צד השווה ביניהם.

שיר השירים

ואכן ברור הדבר, ששני ניגונים אלה הם ניגונים של כיסופים והשתוקקות עד אין סוף, ושני מזמורים אלה הם בגדר שיר של חשק, כי אשת חיל הוא השיר שהשי"ת שר לכנסת ישראל ואתה נגלית הוא השיר שכנסת ישראל משוררים להשי"ת, וממילא מובן מה הצד השווה שבין השירים, והאלשיך כתב בפירושו לשיה"ש על הפסוק שיר השירים אשר לשלמה, שהוא שיר שכולל את שני השירים, השיר של עם ישראל להשי"ת, והשיר של השי"ת לעם ישראל.

ואת עלית על כולנה

ונבאר יותר, כי מזמור אשת חיל, הוא המזמור שהשי"ת אומר על כנסת

שעובר עלינו, כי שבעת המימות עוברים עלינו ברוחניות, ובכל זאת אין אנו נוטשים ולא עוזבים, וממתנינים ומצפים ומקווים ומייחלים ומחכים ורוצים וכוספים ומשתוקקים ומתפללים, ועדיין יש בדעתנו לזכות, כי זה ה' קוינו לו.

וכשאמר רביז"ל שהשיר של אקדמות הוא שיר של חשק, הרי מובן הדבר, שזה שיר שמעורר את יחוד בין כנסת ישראל עם השי"ת, ובזה יובן היטב למה אומרים פיוט זה ממש בסמוך לפני קריאת התורה, כי מבואר בזה"ק (אמור זצ"י): שבלייל שבועות עוסקים בתושבע"פ ובבוקר של שבועות בתורה שבכתב, והיינו קריאת התורה, והחיבור בין שתי התורות הוא החיבור של כנס"י בקוב"ה, וכידוע שתושב"כ היא של השי"ת ותושבע"פ היא שלנו, וגם שורש הדברים כך הוא, וממילא ברור הדבר, שמקום וזמן שיר של חשק הוא ממש לפני קריאת התורה, וכדרך אמירת אהבה רבה לפני היחוד של שמע ישראל כמבואר בכתבים.

הצד השווה בין אשת חיל ואתה נגלית

והנה יש בין אנ"ש ניגון שמנגנים על אתה נגלית וניגון שמנגנים בלייל שבת על אשת חיל, ושני הניגונים מקורם מרביז"ל, וידוע שאצל הרבי ר' ברוך

לראות את הודו ותפארתו, וכמ"ש בגמ' (ברכות נח.). והתפארת זה מתן תורה, וברש"י (שיה"ש א ב) כתב וזה לשונו: ישקני מנשיקות פיהו. על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים, ואותם דודים עודם ערכים עליהם מכל שעשוע, ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתר צפונותיה, ומחלים פניו לקיים דברו, וזהו ישקני מנשיקות פיהו עכ"ל, ועל כן בסיום הברכה של אתה נגלית, אנו מבקשים תקע בשופר גדול לחירותינו, כי אז נזכה שוב בו לחזות עין בעין.

וזה שיר של מתן תורה, השיר של יו"ט שבועות, שהוא הלילה שבה אנו מקיימים נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר, והיום שמתגלה בו הרצון שברצונות ומקוה ישראל ה', ובו מתגלה המחול לצדיקים עד שאנו מראים באצבע, עליה רמזי דין הוא, שברנא ליה בשביין תקוף הימנותא, זה ה' קוינו לו, וממילא נגילה ונשמחה בישועתו.

ישראל שהיא אשת חיל, ואומר להם איך שבטח בה לב בעלה, ונודע בשערים בעלה לכל חד כפום מה דמשער בליביה, רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה, ועל כן נוהגים לומר אשת חיל כליל שבת, שהוא הזמן שהשי"ת משתוקק לעמו, כמ"ש במדרש (נשא פ"י א) על הפסוק (שיר השירים ה, טו) שוֹקֵיו עֲמוּדֵי יָשׁ מִיִּסְדִּים עַל אֲדָנָי פֶּז מִרְאֵהוּ כְּלָבָנוֹן כְּחֹר כְּאֶרְזִים, שוֹקֵיו, זֶה הָעוֹלָם שֶׁנִּשְׁתַּוְּקָק הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבְרָאתוֹ, כְּמָה דְתִימָא (שיר השירים ז יא) וְעַלִי תִשׁוּקְתוֹ, וּמִזֵּין שִׁכְן הוּא אוֹמֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב א) וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וּגו', אֵין וַיְכַלּוּ, אֵלָא לְשׁוֹן תַּאֲוָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פד ג) נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי וּגו'.

ישקני מנשיקות פיהו

ואילו אתה נגלית הוא השיר של חשק שבני ישראל משבחים את השי"ת, איך שנגלה בערפלי טהר, והשמיענו את הוד קולו ודיברות קדשך מלהבות אש, כי זה היה הפעם היחידה שזכינו